

ker), Leiden 1956, s. 2, 7-9, 19-23, 96-99, 108-111, 140-142; Sâhib b. Abbâd, *el-İknâ'* (nşr. M. Hasan Âlû Yâsîn), Bağdad 1379/1960, s. 80-87; Merzûbânî, *el-Müveşşah* (nşr. Ali M. el-Bicâvî), Kahire 1385/1465, s. 38-40; İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist* (Flügel), s. 78, 84, 91, 124, 690; Ebû Hilâl el-Askerî, *Kitâbü's-Sînâ'ateyn* (nşr. M. Ebû'l-Fazl - Ali M. el-Bicâvî), Kahire 1371/1952, s. 375-388, 445-451; İsmâil b. Hammâd el-Cevherî, *el-Kavâfi* (nşr. Kenan Demirayak), Erzurum 1995, tür.yer.; ayrıca bk. neşredenin girişi, s. 1-19; Ebû'l-Alâ el-Maarî, *Lüzûmü mâ lâ yelzem*, Bombay 1303, s. 2-19; İbn Reşîk el-Kayrevânî, *el-Ümde*, Kahire 1353/1934, I, 129-158, 164; II, 3-5, 25-33, 54-57, 69-70, 292-293; Abdül-bâkî et-Tenûhî, *el-Kavâfi* (nşr. Avnî Abdür-raûf), Kahire 1978; Hatîb et-Tebrîzî, *el-Vâfi fi'l-'arûz ve'l-kavâfi* (nşr. Ömer Yahyâ - Fehreddin Kabâve), Dimaşk 1399/1979, s. 213-235; a.mlf., *el-Kâfi fi'l-'arûz ve'l-kavâfi* (nşr. Hassânî Hasan Abdullah), Beyrut, ts., s. 146-169; Ebû Ya'kûb es-Sekkâkî, *Miftâhu'l-'ulûm* (nşr. Naîm Zerzûr), Beyrut 1403/1983, s. 568-577; Ziyâeddin İbnü'l-Esir, *el-Mesellû's-sâ'ir*, Kahire 1358/1939, I, 242-246, 264-278; II, 348-353, 359-361; İbnü'l-Kiftî, *İnbâhû'r-ruvât*, II, 113; İbn Ebû'l-İsba', *Tahrîrû't-Tahbîr* (nşr. Hîfî M. Şeref), Kahire 1383, s. 116-118, 224-241, 263-267, 295-308, 391-392, 517-524, 527-531; Kartâcennî, *Minhâcû'l-bülegâ' ve sirâcû'l-üdebâ'* (nşr. M. Habîb İbnü'l-Hoca), Tunus 1966, s. 206-207, 271-286; G. W. Freytag, *Darstellung der Arabischen Verskunst*, Bonn 1830, s. 296-318; Manastırlı Mehmed Rifat, *Mecâmîu'l-edeb: Fenn-i Kâfiye*, İstanbul 1308, s. 51-127; Muallim Nâci, *İstılâhât-ı Edebiyye*, İstanbul 1308, s. 65-121; Ali Seydi-Melkon, *Seci ve Kâfiye Luga-tı*, İstanbul 1323, s. 7-14; Brockelmann, *GAL*, II, 32; İsmail Habib [Sevük], *Edebiyat Bilgileri*, İstanbul 1942, s. 89-100; Mustafa Nihat Özön, *Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü*, İstanbul 1954, s. 147-148; Celâleddin Hümâyî, *Fünûn-ı Belâgat ve Şanâ'at-ı Edebî*, Tahran 1339 hş.; Reşit Rahmetî Arat, *Eski Türk Şiiri*, Ankara 1965, s. 18-19; Pervîz Nâtil Hânlerî, *Vezn-i Şi'r-i Fârsî*, Tahran 1345 hş.; Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1971, I, 54-55, 182-185; Tahîrülmevlî, *Edebiyat Lugatı*, İstanbul 1973, s. 77-83; Nihad M. Çetin, *Eski Arap Şiiri*, İstanbul 1973, s. 61 vd.; a.mlf., "Arûz", *DİA*, III, 426-427; Mustafa Sâdik er-Râfî, *Târîhu âdâbi'l-'Arab*, Beyrut 1394/1974, III, 362-365, 370-373, 374-376; L. P. Elwell-Sutton, *The Persian Metres*, Cambridge 1976; Farzaad Mas'ud, *The Persian Poetic Metres*, Leiden 1977; M. Rıza Şeffî Kedkenî, *Müsiki-i Şi'r-i Fârsî*, Tahran 1358 hş.; Cevdet Kudret, *Örneklerle Edebiyat Bilgileri*, İstanbul 1980, I, 178-201; Mehdi Hamîdî, *Fünûn-ı Şi'r*, Tahran 1363 hş.; Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara 1983, s. 59-92; Abdullâh Dervîş, *Dirâsât fi'l-'arûz ve'l-kâfiye*, Mekke 1407/1987, s. 93-120; Sirûs-i Şemîsa, *Ferheng-i 'Arûz*, Tahran 1370 hş.; a.mlf., *Âşinayî bâ 'Arûz ve Kâfiye*, Tahran 1373 hş.; Mahmûd Fâhîdî, *Sefinetü's-şu'arâ*, Dimaşk 1410/1990, s. 151-218; M. Ali Şevâbîke - Enver Ebû Süveylim, *Mu'cemü muştalahât-i 'arûz ve'l-kâfiye*, Amman 1411/1991; Takî Vahîdîyân-ı Kâm-yâr, *Vezn ü Kâfiye-i Şi'r-i Fârsî*, Tahran 1372 hş.; Hâşim Sâlih Mennâ', *eş-Şâfi fi'l-'arûz ve'l-kavâfi*, Beyrut 1995, s. 251-298; Muhsin Macit, *Divân Şiirinde Âhenk Unsurları*, Ankara 1996, s. 83-93; Erdoğan Erbay, *Eskiler ve Yeniler*,

Erzurum 1997, s. 116-135; İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul 1999, s. 223-225; Hüseyin Nassâr, "ed-Dirâsâtü'l-'Arabiyye 'ani'l-kâfiye", *Mecelletü'l-bahşi'l-îl-mî ve't-türâşi'l-İslâmî*, sy. 1, Mekke 1398, s. 103-112; a.mlf., "el-Kâfiye fi'l-luğa ve'l-'arûz ve'l-müsikâ", a.e., sy. 3 (1400), s. 197-206; Ali M. Hakşinâs, "Perdâhten be Kâfiye Bâhten", *Neşri Dâniş*, II/2, Tahran 1360 hş., s. 18-35; G. Weil, "Arûz", *İA*, I, 625-634; a.mlf., "Arûz", *El²* (İng.), I, 667-677; Moh. Ben Cheneb, "Kâfiye", *İA*, VI, 65-66; a.mlf. - S. A. Bonebakker, "Kâfiya", *El²* (Fr.), IV, 429-432; S. A. Bonebakker, "Kâfiya", *El²* (İng.), IV, 411-414; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, II, 351; IV, 401; Mirza Hâdî Ali Vâmîk, "Kâfiye", *İDMİ*, XVI/1, s. 53-58; Dihhudâ, *Lugâtname*, X, 15327-15328; "Kâfiye", *TDEA*, V, 88-99.



İSMAİL DURMUŞ
MÜRSEL ÖZTÜRK - İSKENDER PALA

el-KÂFİYE

(الكافية)

İbnü'l-Hâcib'in

(ö. 646/1249)

Arap nahvine dair muhtasarı.

Arap gramerine dair kaleme alınmış üç temel eserin sonuncusudur. Bunların ilki olan Sîbeveyhi'nin *el-Kitâb*'ında nahiv ve sarf konuları zengin örneklerle geniş bir biçimde ancak karışık olarak incelenmiş, Zemahşerî de bu malzemeyi kısmen özetleyip düzene sokmak suretiyle *el-Mufaşşal*'ı meydana getirmiştir. İbnü'l-Hâcib ise *el-Mufaşşal*'dan yararlanarak nahve dair konuları daha öz ve yalın bir anlatımla *el-Kâfiye*'sinde, sarfa dair bilgileri de *eş-Şâfiye*'sinde toplamıştır. Dolayısıyla bu eserler birbirinin temel kaynağıdır.

Asıl kaynağı *el-Mufaşşal* olmakla birlikte *el-Kâfiye* onun bir kopyası değildir. *el-Mufaşşal*'da Zemahşerî ve daha önceki bazı nahiv âlimlerinin görüşleriyle çelişen görüş ve yorumların yer alması da bunu teyit etmektedir. İbnü'l-Hâcib, *el-Kâfiye*'de genelde Basra mektebinin görüşlerine uymakla birlikte bazan Kûfe mektebinin fikirlerine de katılarak eklektik bir yöntem izlemiştir. Eserde Ebû Amr b. Alâ, Halîl b. Ahmed, Sîbeveyhi, Yûnus b. Habîb, Ali b. Hamza el-Kisâî, Yahyâ b. Ziyâd el-Ferrâ, Ahfeş el-Evsat, Ebû Osman el-Mâzinî, Müberred, İbn Keysân ve Zeccâc gibi dilcilerin görüşlerine sık sık atıfta bulunulmuş, zaman zaman da Arap lehçelerine işaretler yapılmıştır. Kitapta şâhid olarak yirmi dört âyet, on üç şiir ve sekiz atasözü yer alır.

Osmanlı medreselerinde asırlarca ders kitabı olarak okutulan *el-Kâfiye* gün-

müzde Arap nahvinin öğretiminde eski yöntemi takip eden öğretim kurumlarında da önemini sürdürmektedir. Kadîm usule göre Arap nahvinin öğretiminde Birgivi'nin *el-'Avâmîl*'i ile *İzhârü'l-es-râr*'ından sonra *el-Kâfiye*'nin okutulması bir gelenektir. Bu sebeple bir arada basılan bu üç kitap medreselerde "Nahiv Cümlesi" veya "Nahiv Mecmuası" olarak tanınagelmıştır.

el-Kâfiye "isimler, fiiller ve harfler" şeklinde üç ana bölüm ve bunların her biri de birçok alt bölüm halinde düzenlenmiştir. Eser üzerine çoğu Arapça, bir kısmı Türkçe ve Farsça olmak üzere 150 kadar şerh, bunlara hâşiyeler, hâşiyelere de çok sayıda ta'lik yazılmıştır (İbnü'l-Hâcib, neşredenin girişi, s. 29-49). Bu şerhlerden meşhur olanları şunlardır: 1. İbnü'l-Hâcib, *Şerhu'l-Kâfiye* (İstanbul 1311, 1312 [Seyyid Şerîf ve Sûdî Bosnevî'nin şerhiyle birlikte]). Eser, Ezher Üniversitesi'nde Cemal Muhaymir tarafından doktora tezi olarak neşre hazırlanmıştır. 2. Radî el-Esterâbâdî, *Şerhu'l-Kâfiye* (Tahran 1271; Tebriz 1298; İstanbul 1310; nşr. Yûsuf Hasan Ömer, I-V, Bingazi 1975; nşr. Emîl Bedî' Ya'kûb, I-V, Beyrut 1419/1998). *el-Kâfiye* şerhlerinin en geniş olup eserde yer alan 957 şâhid beyti Abdülkâdir el-Bağdâdî *Hizânetü'l-edeb* adıyla geniş bir şekilde açıklamıştır (nşr. Abdüsselâm Muhammed Hârûn, I-XIII, Kahire 1387-1406/1967-1986 [son iki cildi fihristtir]). Seyyid Şerîf el-Cürcânî de bu şerhe bir hâşiyeye yazmıştır (İstanbul 1275). 3. Abdurrahman-ı Câmî, *el-Fevâ'idü'z-Ziyâ'iyye* (Bombay 1278; İstanbul 1282; Kazan 1890; Tahran 1276; nşr. Üsâme Tâhâ er-Rifâî, I-II, Bağdad 1403/1983). Şârihin lakabı olan *Molla Câmî* veya sadece *Câmî* adıyla da tanınan şerh, Osmanlı medreseleriyle diğer İslâm dünyasındaki medreselerde eskiden ders kitabı olarak okutulduğu gibi günümüzde de eski yöneme göre Arapça öğreten bazı yerlerde bu gelenek sürdürülmektedir. Kitaba kırk altı kadar hâşiyeye yazılmış, bunların onu basılmıştır (Abdurrahman-ı Câmî, neşredenin girişi, I, 85-90). Bu şerhi Abdurrahman Ercan Elbinsoy Türkçe'ye çevirmiştir (İstanbul 1987). 4. Bedreddin İbn Cemâa, *et-Tuhfe 'ale'l-Kâfiye*. Eseri Muhammed Abdünnebi Abdülmecîd *Şerhu'l-Kâfiye li'bni'l-Hâcib* adıyla yayımlamıştır (Kahire 1407/1987). 5. Seyyid Şerîf el-Cürcânî, *Şerhu'l-Kâfiye* (Farsça, İstanbul 1311, 1312). 6. Sûdî Bosnevî, *Şerh-i Kâfiye* (Türkçe, İstanbul 1312 [İbnü'l-Hâcib ve Seyyid Şerîf'in şerhleriyle birlikte]).

el-Kâfiye'nin beş kadar ihtisarı, altı kadar mu'ribi yapılmış ve birkaç defa nazma çekilmiştir (İbnü'l-Hâcib, neşredeninin girişi, s. 49-50). Bizzat müellif, eserini Kerem Emîri el-Melikü'n-Nâsir Dâvûd b. İsâ'nın ricası üzerine *el-Vâfiye* adıyla nazmettikten sonra *Şerhu'l-Vâfiye fi nazmi'l-Kâfiye* ismiyle de şerhini yapmıştır (nşr. Mûsâ Bennây el-Alîfî, Nefes 1400/1980). *el-Kâfiye*'nin en tanınmış mu'ribi, Zeynîzâde Hüseyin Efendi'nin *el-Fevâ'idü's-şâfiye 'alâ i'râbi'l-Kâfiye* adıyla anılan eseridir (baskıları için bk. Serkis, I, 992-993).

el-Kâfiye'yi Büyükkemekme nâibi Mehmed Tefvîk (*Kavâid-i Nahviyye-i Arabiyye*, İstanbul 1312), İshak Harpûtî (*Suâl-i Kâfiye, Risâle-i Suâl ve Cevâb* veya *Risâle-i Es'ile ve Ecvibe* içinde, İstanbul 1274, 1277, 1283, 1288, 1310) ve Mehmet Salim Bilge (*el-Kâfiye*, İstanbul 1984) Türkçe'ye çevirmiştir.

İlk defa 1592'de Floransa'da yayımlanan *el-Kâfiye* daha sonra dünyanın birçok yerinde defalarca basılmıştır (Kalküta 1805, 1268, 1291; İstanbul 1234, 1249; Bulak 1241, 1248, 1255; Taşkent 1311, 1312; Kazan 1889; Delhi 1270, 1289; Bombay 1311/1893; ayrıca bk. İbnü'l-Hâcib, neşredeninin girişi, s. 50-51; Serkis, I, 72). Eserin ilmi neşrini Târik Necm Abdullah gerçekleştirmiştir (Cidde 1407/1986).

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Hâcib, *el-Kâfiye fi'n-naḥv* (nşr. Târik Necm Abdullah), Cidde 1407/1986, neşredeninin girişi, s. 21-51; Abdurrahman-ı Câmî, *el-Fevâ'idü'z-Ziyâ'iyye: Şerhu Kâfiyeti İbni'l-Hâcib* (nşr. Üsâme Tâhâ er-Rifâî), Bağdad 1403/1983, neşredeninin girişi, I, 18-90; *Keşfü'z-zunun*, II, 1370-1376; Serkis, *Mu'cem*, I, 72, 672, 992-993; Necib el-Akîkî, *el-Müstesrikûn*, Kahire 1958-64, I, 358; II, 479; Târik el-Cenâbî, *İbnü'l-Hâcib en-Nahvî âşâruhû ve mezhebüh*, Bağdad 1973, s. 55-73; Ömer Ferruh, *Târîhu'l-edeb*, III, 559-561; Brockelmann, *GAL* (Ar.), V, 309-327; Abdülhâdî el-Fazlî, *Fihristü'l-kütûbi'n-naḥviyye-ti'l-maṭbû'a*, Zerkâ [Ürdün] 1407/1986, s. 161-162; Abdülâl Sâlim Mekrem, *el-Medresetü'n-naḥviyye fi Mısır ve's-Şâm fi'l-karneyni's-sâbi' ve's-sâmin mine'l-hicre*, Beyrut 1410/1990, s. 60-92; Sâlihiyye, *el-Mu'cemü's-şâmil*, II, 123-124; M. Ali el-Hüseynî, "el-Kâfiye beyne kütûbi'n-naḥv", IV/1, *el-Mevrid*, Bağdad 1395/1975, s. 11-16; Mehmet Türkmen, "İbn-i Hâcib", *EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy. 3, Kayseri 1989, s. 343-345; Muharrem Çelebi, "Muh-tasar Nahiv Kitaplarına Bir Bakış", *DÜİFD*, sy. 5, İzmir 1989, s. 1-31; İbrahim Yılmaz, "İbnü'l-Hâcib Hayatı, Eserleri ve el-Kâfiye Adlı Eserinin İncelenmesi", *EACİFD*, sy. 13 (1997), s. 482-492; Hulusi Kılıç, "İbnü'l-Hâcib", *DİA*, XXI, 57.



HULUSİ KILIÇ

KÂFİYECİ

(ö. 879/1474)

Osmanlı âlimi.

788 (1386) yılında Bergama'da dünyaya geldi. Bazı kaynaklarda doğumu için 780 (1378), 790 (1388) ve 801 (1399) yılları kaydediliyorsa da ilk verilen tarih doğru olmalıdır. Asıl adı Muhyiddin Mehmed'dir. Cemâleddin İbnü'l-Hâcib'in *el-Kâfiye* adlı eseriyle çokça meşgul olduğundan "Kâfiyeci" lakabıyla tanınmıştır. İlk öğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra Anadolu ve İran'ın çeşitli şehirlerini dolaşarak birçok âlimden ders aldı. Hocaları arasında Burhâneddin Haydare b. Mahmûd el-Herevî, Şemseddin Muhammed b. İbrâhim eş-Şirâzî, Abdülvâcîd b. Muhammed el-Kütâhî, İbn Melek, Hâfîzüddin el-Bezzâzî ve Molla Fenârî sayılabilir. Şam'a ve oradan hacca giden Kâfiyeci üç yıl Kudüs'te kaldı ve 830 (1427) yılı dolaylarında Kahire'ye yerleşti. Arap dili ve edebiyatı, tefsir, fıkıh, kelâm, hadis, tasavvuf, tarih, cedel, felsefe, mantık, astronomi konularında yetişmiş bir âlim olarak kendini kendini ispat etti ve Hanefîler'in önde gelen âlimlerinden biri oldu. el-Melikü'l-Eşref Barsbay Türbesi, el-Melikü'l-Eşref Şa'bân Zâviyesi ve Türbesi, Şeyhûniyye meşihatlığı görevlerinde bulundu. Yetiştirdiği birçok öğrenci arasında Celâleddin es-Süyûtî başta olmak üzere Zekeriyâ el-Ensârî, Takıyyüddin İbn Müşir, Şehâbeddin İbn Esed, Abdülkâdir b. Ahmed ed-Demîrî gibi âlimler yer almaktadır. Mısır Memlûk hükümdarları yanında Fâtih Sultan Mehmed'in de takdir edip hediyeler gönderdiği Kâfiyeci 4 Cemâziyelevvel 879 (16 Eylül 1474) tarihinde Kahire'de vefat etti ve Eşrefiyye Türbesi yanında yaptırdığı türbede gömüldü. Ölüm yılı olarak bazı kaynaklarda verilen 873 (1468), 888 (1483) ve 899 (1494) tarihleri yanlıştır.

Eserleri. Kâfiyeci, Süleymaniye Kütüphanesi'nde kayıtlı (Refsülküttâb Mustafa Efendi, nr. 1187) *Kitâbü'l-Envâr* adlı eserinin sonunda kendi el yazısı ile olan bir icâzette çalışmalarının altmıştan fazla, aynı kütüphanede kayıtlı bir mecmuadaki icâzetnâmede ise (Lâleli, nr. 1906/3) 100'den fazla olduğunu belirtir. Çoğu risâle mahiyetindeki eserlerinin başlıcaları şunlardır: 1. *et-Teysîr fi kavâ'idü 'ilmi't-tefsîr*. Tefsir usulüne dair bir mukaddime ile iki bölüm ve bir hâtimeden oluşan ve çok sayıda yazma nüshası bulunan eseri önce altı nüshasına dayanarak İsmail Cerrahoğ-

lu Türkçe tercümesiyle birlikte yayımlanmış (Ankara 1989), daha sonra Nâsir b. Muhammed el-Matrûdî bu baskıyı ve yedi yazma nüshayı esas alarak tekrar neşretmiştir (Dimaşk 1410/1990). 2. *el-Envâr fi 'ilmi't-tevhîd* (*Envârü's-sa'âde fi şehri kelimete'ş-şehâde*). Çok sayıda nüshası mevcuttur (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1366/3; Refsülküttâb Mustafa Efendi, nr. 1187/1; Amcazâde Hüseyin Paşa, nr. 296; Şehid Ali Paşa, nr. 2734/1). 3. *el-Ferah ve's-sürûr fi beyânî'l-mezâhibi'l-erba'ati fi'l-uşûr*. Mezheplerin mahiyeti, itihad, taklid ve dört mezhep imamı hakkında bir risâledir (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3577). Müellif bu eserini *Neşâtu's-şudûr* adıyla şerhetmiştir (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 1477). 4. *Hulâsatü'l-aḳvâl fi hadîsi "İnneme'l-a'mâlû bi'n-niyyât"* (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 525). 5. *İkdu'l-ferâ'id min bahri'tahrîri'l-fevâ'id*. Mûcize hakkında üç soruyu ve cevaplarını ihtiva eder (Köprülü Ktp., Fâzıl Ahmed Paşa, nr. 747). 6. *el-Muhtaşar fi 'ilmi'l-eger*. Hadis terimleriyle ilgili olup Ali Zevin tarafından Seyyid Şerîf el-Cürçânî'nin hadis usulüne dair risâlesiyle birlikte *Risâletân fi muştalahi'l-hadîsi* adıyla yayımlanmıştır (Riyad 1987). 7. *el-Muhtaşar fi 'ilmi't-târîh*. Küçük hacimli bir çalışmadır (nşr. Muhammed Kemâleddin İzzeddin, Beyrut 1410/1990). 8. *Nüzhetü'l-iḥvân fi tefsîri kavlihi te'âlâ "Yâ Lûtu innâ rusûlû rabbike"* (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 413). 9. *Nüzhetü'l-aşhâb*. Fâtır sûresinin son âyetinin tefsiri mahiyetinde bir risâledir (Süleymaniye Ktp., İzmirli İsmail Hakkı, nr. 3817). 10. *Şerhu'l-i'râb 'an Kavâ'idü'l-i'râb*. İbn Hişâm en-Nahvî'nin eserinin şerhi olup Fahreddin Kahve tarafından *Şerhu Kavâ'idü'l-i'râb* adıyla neşredilmiştir (Dimaşk 1409/1988, 1993). 11. *et-Terğîb fi keşfi rumûzi't-Tehzîb*. Sa'deddin et-Teftâzânî'nin *Tehzîbü'l-mantîk* ve *l-keḷâm* adlı eserinin şerhidir (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 2592, 2636/2 [müellif hattı]; Hamidiye, nr. 751; Hasan Hüsnü Paşa, nr. 1145; Yenicami, nr. 1176). 12. *el-Ünsü'l-enîs fi ma'rifeti şe'ni'n-nefsi'n-nefis* (British Museum, Add., nr. 7519). 13. *Risâle fi istikbâli'l-kible* (Dârü'l-kütûbi'l-Mısıriyye, Mîkât, nr. 530). 14. *Seyfû'l-mülûk ve'l-hükkâmî'l-mürşid lehüm ilâ sebîli'l-haḳ ve'l-aḳkâm*. Siyasetnâme türünde bir eserdir (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2888, Şehid Ali Paşa, nr. 1353/2; Nuruosmaniye Ktp., nr. 3948). 15. *Menâzilü'l-ervâḥ* (nşr. Mecdî Fethî es-Seyyid, Kahire 1412/1991). 16. *Kitâbü'r-Ravḥ fi 'ilmi'r-rûḥ* (Süleymaniye